

PROJECTES NAPOLEÒNICS PER A LA URBANITZACIÓ I L'EMBELLIMENT DE GIRONA

Seria excessiu de voler descobrir realitzacions constructives en una època tan trasbalsada com la de la guerra del francès. En tot cas, tot allò que es fes o que es pensés fer, tant per part dels elements patriotes com per la dels invasors, restaria condicionat per l'interès bèl·lic del moment.

Amb tot, les mires dels governants napoleònics en aquest punt, sobretot des que s'hi comptarien homes civils com el baró de Gerando, anaren molt més enllà de la idea immediata de l'aixecament de forts, habilitació de casernes o acondicionament de camins per al passatge de tropes i transports de queviures i municions.

L'espectacle punyent que oferia la ciutat de Girona després dels seus inoblidables setges; l'endèmic problema de les inundacions i la insalubritat dels seus suburbis aiguamollencs, preocupaven no pas poc les autoritats ocupants, principalment el conseller d'Estat intendent Gerando i els seus subordinats a Girona, el cavaller de Roujoux, prefecte del Ter, i el «Mere» de la ciutat, baró de Foixà. L'administració francesa enfilà la qüestió del dessecament dels aiguamolls dits de Santa Eugènia, va fer pavimentar alguns carrers, com el de prop l'Hospital, i reparà o transformà alguns edificis. Però el que més sorprèn és que hom arribés a pensar també en l'embelliment de Girona; Gerando, per exemple, suggereix i recomana insistentment que siguin atesos els passeigs públics, que es procedeixi a una replantació de l'arbrat, i encara més, que miri d'instalar-se entre el Ter i el canal de Santa Eugènia — o sigui a l'actual Devesa — un jardí botànic, un planter d'assaig de novelles sements importades de França, a fi de promoure una millora general de l'agricultura catalana i d'augmentar-ne el rendiment. Vegeu el que en diuen les peces de la correspondència que adjuntem :

La primera és una lletra del baró de Gerando al prefecte del Ter datada a Girona el 20 de gener de 1813.¹

«Monsieur le Préfet :

Quoique le moment ne soit point arrivé où nous pourrions occuper avec soin d'améliorations importantes qu'invoque ce pays, il en est cependant plusieurs jeter la germe en ce moment.

De ce nombre est, peut être, l'établissement d'une pépinière qui puisse préparer la restauration des points dévastés par le malheur des circonstances et multiplier les espèces. Je serais en mesure d'avoir des Plantes ; il s'agissait donc de sçavoir si nous pourrions trouver a portée un terrain convenable.

Je fais venir de Paris une collection de semences qui manquent spécialement en légume. Peut être trouveriez vous le moyen de former un jardin expérimentale pour en répandre la culture dans le pays.

Veillez en conséquence, vous concerter avec M. le Directeur des Domaines, et me faire connaître si l'exécution de ses vues vous semblerait possible.

Recevez M. le Préfet l'assurance de ma considération distinguée.»

I en una altra, també datada a Girona el mateix dia, li diu :²

«Monsieur le Préfet :

On se plaint de ce que les Promenades publiques de cette ville ne sont point entretenues, et de ce qu'on ne s'occupe point de leur embellissement.

Veillez exciter, a cet égard, l'attention de M. le Maire de Gironne et recevoir l'assurance de ma considération distinguée.»

Més endavant insistia encara Gerando en ambdós projectes, i precisava quelcom més.

«Monsieur le Préfet :

J'ai pris la liberté de vous entretenir du Projet d'Etablissement d'une Pépinière.

Je vous ai rappelé en même temps les soins qui demandent la conservation et l'embellissement des Promenades de cette ville.

Veillez examiner si l'on ne pourrait réunir les deux choses en plaçant la pépinière à coté de la Promenade publique entre le Canal Sainte-Eugenie et le Ter.

Si vous adoptiez cette idée il n'y aurait pas un moment à perdre pour faire travailler les terres.

Recevez M. le Préfet l'assurance de ma parfaite considération.»³

1. Arxiu de la Corona d'Aragó : Guerra de la Indep. (Hisenda), caixa LIX, lligall 33, 1.º, núm. 6 ; Gerando al prefecte del Ter, Girona, 20 gener 1813.

2. Arx. C. A. : Hisenda, Ibid. ; Gerando al prefecte, Girona, 20 gener 1813.

3. Arx. C. A. : Hisenda, Ibid. ; Gerando al prefecte del Ter, 30 gener 1813.

El prefecte (no Roujoux, que es trobaria indisposat, sinó Billig, que el substituiria eventualment), va respondre que veia amb molt goig aquests suggeriments, però que la migradesa dels recursos municipals aconsellava demorar-ne indefinidament la realització. «En tot cas», afegia, «podrien suplir-se amb la plantació d'un miler d'arbres tendres tots aquells que havien sucumbit per les malvestats de la guerra o per la incúria dels darrers anys.»⁴

Això és el que es portà a cap, després d'haver prèviament calculat el pressupost de l'operació projectada, segons es desprèn d'una lletra que el «Mere» baró de Foixà escrigué al prefecte del Ter el dia 11 de març subsegüent, la qual consigna que la replantació d'arbres als passeigs públics de la ciutat va costar en 1813 la suma global de 148 pessetes.⁵

Millores modestes, evidentment, perquè altra cosa no permetien les circumstàncies adverses, però no per això menys ben intencionades si es té en compte que no foren les úniques a Catalunya ni a la circumscripció del Ter. Remarquem de passada que també a Figueres l'intendent Gerando, en aquest cas d'acord amb el subprefecte Las Cases, projectà la urbanització de la plaça major d'aquella ciutat empordanesa i l'establiment, com a Girona, d'un magnífic jardí.⁶

JOAN MERCADER

Universitat de Barcelona.

4. Ibid., caixa I, llig. 27, 1.ª, núm. 1; Billig a Gerando, 11 febrer 1813.

5. Ibid., caixa IIX, llig. 33, 1.ª, núm. 6; El baró de Foixà al prefecte del Ter, Girona, 11 març 1813.

6. Arx. C. A.: Ibid., caixa XIX, llig. 12, 1.ª, núm. 3; i caixa XXXVIII, llig. 21-2.ª, núm. 1.